

ئاڧاكرنا كه سايه تىيى د چىرۆكىن

(يونس ئەحمەد) يىدا

سەنتەری زاخۆ بۆ قەسکۆلینین کوردی

پەرووڤ	ئاڤا کرنا کەسایەتییی د
نقیسەر	چیرۆکین (یونس ئەحمەد) یدنا
چاپ	مونا شەعبان نەجیب
دیزاین و بەرگ	رمزیە خلیل احمد دیيار عبدالله
پیداچوونا دیزاین و بەرگ	وارهیل عبدالباقي
ISBN	٩٧٨ -٩٩٢٢ -٦٦١ -٢٥ -٤
ژمارا سپاردن	D - / ٢٤٧٤ / ٢٤

© مافن چاپن یی پاراستیه بۆ
سەنتەری زاخۆ بۆ قەسکۆلینین کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەری زاخۆ بۆ قەسکۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 (0) 751 536 1550
📍 Iraq-Kurdistan Region, Zakho- Univesity of Zakho

ئافاكىرنا كەسايەتتىيى د چىرۆكىن

(يونس ئەحمەد) يىدا

مونا شەعبان نەجىب

پیشہ کی

بیگومان کەسایەتی ئیک ژستین سەرەکیە د هەر کارەکی
فەگیرانکیدا و بەرپرسانیا ئەجامدانا وان کارین، کو نئیسەری دقیت دەم و
جەهەکی دەستنیشانکریدا بجە بینیت دکەفیتە سەر ملین وی و گەشەکرنا
رویدانان تاکو دکەهنە خالا گری و پاشی دابەزینا ئەوان بەرهف چارەسەری، واتە
- کەسایەتی - ژبیکهاتین دی بین چیرۆکی یا کیمتر نرخ نینە.

بابەتی فکولینی:

بابەتی ئەقی فکولینی ل ژیر ناڤ و نیشانێ (ئاڤا کرنا کەسایەتییی د
چیرۆکین یونس ئەحمەد)یدا، ژ دوو لایان پیک دەیت، کەسایەتی و پراکتیککرنا
ئەوی د چیرۆکین (یونس ئەحمەد)یدا.

گرنگیا فکولینی:

گرنگیا ئەقی فکولینی د ئەوی چەندییدا دیاردبیت، کو کەسایەتی ب
کیمی دناڤ رەخنە و فکولینیت کوردیدا هاتییە بەحسکر و پراکتیککرنا،
ژلایەکی دیشە؛ چیرۆکین (یونس ئەحمەد)ی ژ چ لایانفە ئەهاتینە شلۆفەکرنا و
ئەفە دبیتە ئیکەم فکولین لدۆر چیرۆکین وی .

ئارمانجا فکولینی:

ئارمانج ژ ئەقی فکولینی ئەو بوو، ئەم گرنگییی ب چیرۆکا دەفەرا
بادینان بدەین و رۆلی کەسایەتییی د ئەڤان چیرۆکاندا بیخینە بەرچاڤ .

ئاریشا فکولینی:

بابەتی فکولینی ب ناڤی (ئاڤا کرنا کەسایەتییی د چیرۆکین یونس
ئەحمەد)یدا یە، لی بەرەمی وی ژ چیرۆک و کورتە چیرۆک و کورتە رۆمانان پیک
دەیت، ئەفە ژئ ئاریشە بوو بو مە؛ لەورا ئەم نەچار بوین زاراقی چیرۆک بو هەمی
بەرەمی بکارینین . دیسان ژبەر کو بەهرا پتیریا ژیدمرین هاتینە بکارینان ب
زمانی عەرەبی بوون، بو مە ئاریشە د وەرگیرانیدا دروست بوون. هەرۆمەسا دوو

بهره‌میں " یونس ئەحمەد " ی جوړه تهم و مژییهك تیدا هه‌بوویه و دبی نأف بوینه و بتنی ل سهر هاتییه نغیسین كورته چیرۆك و دبیت ئەفه ژى ژ ئەگهری نأفه‌روكا وان یاساسی بیت، كو نغیسهر نه‌شیابیت ب نأف بكهت؛ چونكى ئەول مويسل دژیا، زیده‌باری قه‌واره‌ی وان یی بجویك دیسان بهره‌مه‌كى وی پتر ژ ئیك سهرهاتی بیك هاتییه، كو ههر سهرهاتییهك خودان ره‌گه‌زین خو یین تاییهت بوویه، ئەف چهنده بوویه ئەگهری نألوزیا تیگه‌هشتنا ئەفی بهره‌می .

ریبازا فه‌كولینی:

د ئەفی فه‌كولینی‌دا ریبازا (وه‌سفی - شلوفه‌كارى) هاتییه بكارئینان؛ چونكى ئەف ریبازه نیزكترین ریباز بوو، بو سروشتی ئەفی فه‌كولینی.

سنورین فه‌كولینی:

مه دیوانا (یونس ئەحمەد) ی ئەوا ل ژیر نأف و نیشانی (لى ئى وه‌سو، ده‌ردى ئەفینی، سپیده‌یه‌كا دی) وهرگرتییه و پراكتیك بتنی ل سهر ههمان دیوان هاتییه كرن .

هه‌یكه‌ئى فه‌كولینی:

ئەف فه‌كولینه ل سهر سى پشكان هاتییه دابه‌شكرن، كو ب ده‌ستپیه‌كه‌كى ب به‌راهی دهین، د ئەفی ده‌ستپیه‌كیدا مه رونكرنه‌ك دایه سهر چه‌مكى كه‌سایه‌تیى لده‌ف (فلادیمیر پروپ، گریماس و فیلیب هامون) و دیاركرنا چه‌مكى ههر ئیك ژ ئەفان كه‌سان بو كه‌سایه‌تیى، زیده‌باری كورتیه‌كى ل سهر ژیان و بهره‌میں چیرۆك‌نغیس " یونس ئەحمەد " ی؛ چونكى ئەفه ئیكه‌م فه‌كولینه ل سهر چیرۆكین وی ده‌یته ئەنجامدان؛ ژ به‌ر ئەفی چه‌ندى مه فیاییه خوانده‌فان پتر ئەفی كه‌سایه‌تیى بنیاسیت .

پشكا ئیكى ل ژیر نأفونیشانی (جورین كه‌سایه‌تیى)یه، ئەف پشكه‌ سى باسان بخوفه دگریت: باسى ئیكى یى تاییه‌ته ب جورین كه‌سایه‌تیى ژلایى ئه‌ركیشه، د ئەنجامدا بوینه دو جور : كه‌سایه‌تییا سهره‌كى، كو دبیته

جەمسەرى چىرۆكى و ھەمى رويدانىن چىرۆكى ل دۆر ئەھوى دزقرن و باس ل ساخلەت و تايبەتمەندىن وى ھاتىيە كرن و كەسايەتتيا لاوھكى يا، كو دبىتە ھاريكار بو بريشەبرنا رويدانىن چىرۆكى، ھەروەسا باس ل تايبەتمەندى و ساخلەتتەن وى ھاتىيە كرن و پشتى ب دۆماھىك ھاتنا لايەنى تيورى يى ئەھقى باسى مە وەك پراكتىك كەسايەتتەن سەرەكى و لاوھكى ژ چىرۆكىن " يونس ئەحمەد" ى دا دەرئىناينە .

د باسى دوويىدا جورين كەسايەتتەن ژلايى پىكھاتا وئشە ھاتىنە بەھسكرن، كو دبنە دو جور: يى ئىكى كەسايەتتيا چەسپايە، كو ب درىژاھىيا چىرۆكى گھورين ب سەردا ناھين و ناكەقىتە ژير كارتىكرنا رويدانان ديسان ئەھ كەسايەتتە ھاتىيە پىناسەكرن و بەھسى ساخلەت و تايبەتمەندىن وى ھاتىيە كرن. جورى دوويى ژى كەسايەتتيا وەرارە، كو ھەردەم دەيتە گھورين و گەشەكرنى بخوڧە دگريت و دكەقىتە ژير باندورا رويدانان و پى كاريگەر دبىت ديسان ل دۆماھىيا باسى مە نمونە بو ئەفان جورين كەسايەتتەن د چىرۆكىن " يونس ئەحمەد" ى دا دەرئىناينە.

د باسى سىيى دا، مە بەھسى كەسايەتتەن ل دويف ديتنا ڧەگىرى كرىيە، كو د ئەنجامدا بومە كەسايەتتەن بەدلایەن و باشلايەن دەرکەتەنە ديسان باس ل تايبەتمەندىن ھەر جورەكى ھاتىيە كرن و مە نمونە ژ چىرۆكىن ناڧبرى بو ئىناينە.

پشكا دوويى ل ژير ناڧونىشانى (شىوازىن پىشكىشكرنا كەسايەتتەن) يە. ئەھ ڧشكە دبىتە دو باس، باسى ئىكى يى تايبەتە ب شىوازى راستەوخو، كو ئەھ شىوازە ب رىكا وەسفى دەيتە ئەنجامدان و تىدا نڧيسەر رىكى ل كەسايەتتەن دگريت دا، كو ئەو بخو دمريرىنى ژ خو بکەت و ئەھقى چەندى ب رىكا ڧەگىرى، يان ب رىكا كەسايەتتەن كا دىتر ئەنجامدەت، ديسان مە ئەھ چەندە ل سەر ھەر چىرۆكە كا ئەھ شىوازە تىدا ھاتىيە بكارئىنان پراكتىك كرىيە ديسان د باسى

دوویی دا ئهوی، کو تایبته ب شیوازی نهراستهو، د ئهقی شیوازیدا کهسایهتی بیی مایتیکرنا نفیسهری خو بخو پیشکیشدکته و دمیرینی ژدمرون و ناخی خو دکته ههروهسا مه بهحسی ریکان کرییه ئهوین ئهف شیوازه پی دهیته ئهجامدان: وهکی دیالوگ و مهنهلوگ و مه ئهف ههر دوو تهکنیکه بیناسهکرینه و مه چهند نمونه وهک پراکتیک بو ئهفان ههر دوو تهکنیکان ئیناینه.

پشکا سییی و دووماهییی، ئهوا ل ژیر ناقونیشانی (کهسایهتی و تورا پهیوهندیین شهگیرانکی) بوویه سی باس، باسی ئیکی پهیوهندی دناقبهرا کهسایهتی و رویدانی دا رونکرییه و ئهف چهنده ب نمونه هاتییه سهلماندن دیسان ب ههمان شیوه د باسی دووییدا باس ل پهیوهندییا دناقبهرا کهسایهتییی و دهمییدا هاتییه کرن و نمونه بو هاتینه دیارکرن دیسان د باسی سییی دا ئهوی ل ژیر ناقی پهیوهندی دناقبهرا کهسایهتییی و جهیدا، ئهف پهیوهندییه ب شیوهیهکی هویر هاتییه رونکرن و باس ل کارتیکرن و کاریگهرییا ئهفان ههردو رهگهزان ل سههر ئیک هاتییه کرن و ل دووماهییی ئهف چهنده ل سههر چیرۆکین " یونس ئهحمدهد " هاتییه پراکتیککرن.